

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Список використаних джерел

1. Авторський курс з розвитку критичного мислення, заснований на методиці Ольги Збарської : навчальний посібник / укладачі Н. І. Олексіївна. М.Черненко, О. І. Папач. – Львів-Торунь : Ліха-Прес, 2025. – 374 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 344 с.
3. Пентиліук М. І., Окуневич Т. Г. Сучасний урок української мови. Харків : Основа, 2007. 176 с.
4. Пометун О. І. Основи критичного мислення: навч. посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 216 с.
5. Семеног О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія / О. М. Семеног. – Суми : Мрія-1 тов, 2005. – 404 с.
6. Терно С. О. Критичне мислення: стратегії та процедури / С. О. Терно. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2015. Вип. 44(2). С. 227-230.

МАГОПЕЦЬ Олена Анатоліївна

ІНТЕГРАЦІЯ ПІДХОДІВ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

Сучасна парадигма економічної освіти перебуває у стані глибокої трансформації, що зумовлена переходом від традиційної трансляції репродуктивних знань до формування складних когнітивних компетентностей. У цьому контексті спеціальність «Облік і оподаткування», яка займає важливе місце у системі економічної освіти, потребує переосмислення методичних підходів до підготовки фахівців.

Незважаючи на те, що облік традиційно базується на системному аналізі господарських процесів, тривалий час у навчальному процесі домінував процедурний підхід, який зводився до засвоєння алгоритмів відображення господарських операцій. Такий підхід є обмеженим, оскільки не забезпечує формування здатності до глибокого аналізу інформації, її інтерпретації та прийняття обґрунтованих професійних рішень. В умовах сучасних трансформацій економічного середовища ці обмеження проявляються особливо виразно та посилюються під впливом низки взаємопов'язаних чинників.

По-перше, масштабна цифровізація бізнес-середовища, пов'язана з упровадженням технологій штучного інтелекту, Big Data та хмарних обчислень, призводить до автоматизації рутинних облікових процедур. У таких умовах

відбувається зміщення акценту професійної діяльності бухгалтера з механічного оброблення даних на їх аналітичну інтерпретацію.

По-друге, динамічність нормативно-правового середовища, зокрема постійні зміни податкового законодавства та еволюція Міжнародних стандартів фінансової звітності, унеможливають навчання за принципом «готових рішень». Фахівець повинен володіти інструментами критичного аналізу для адаптації загальних норм до конкретних господарських ситуацій.

По-третє, зростання ролі професійного судження в умовах невизначеності господарської діяльності зумовлює необхідність формування здатності приймати обґрунтовані рішення на основі аналізу альтернатив та оцінювання ризиків. Саме критичне мислення виступає основою формування об'єктивного професійного судження, що є ключовим чинником забезпечення достовірності фінансової інформації.

Сукупність зазначених чинників зумовлює об'єктивну необхідність переосмислення підходів до підготовки фахівців у сфері обліку і оподаткування та інтеграції методик критичного мислення в освітній процес. Доцільність такого підходу підтверджується також результатами наукових досліджень, які засвідчують, що критичне мислення виступає основою формування професійного судження та здатності до прийняття обґрунтованих рішень [1 - 3].

Інтеграція підходів критичного мислення у підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування» не повинна обмежуватися лише включенням окремих тем до змісту навчальних дисциплін. Йдеться про системну трансформацію освітнього процесу, у межах якої критичне мислення виступає основою формування професійного судження, що є особливо важливим в умовах застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності, де поряд із нормативно встановленими вимогами значна роль відводиться його реалізації на основі оцінювання фінансової інформації.

Критичне мислення у сфері обліку і оподаткування доцільно розглядати як інтегровану когнітивну здатність, що забезпечує формування професійного судження, через призму трьох функціональних компонентів: ідентифікації ризиків, аргументації вибору та верифікації результатів. Такий підхід дозволяє систематизувати процес прийняття рішень у професійній діяльності, забезпечуючи послідовний перехід від аналізу інформації до формування обґрунтованих висновків.

Компонент ідентифікації ризиків передбачає здатність здобувачів виявляти потенційні викривлення фінансової інформації, оцінювати невизначеність та визначати ключові фактори впливу на фінансові результати підприємства. Аргументація вибору полягає у формуванні вміння обґрунтовувати прийняті облікові та податкові рішення, спираючись на нормативну базу, економічну сутність операцій та альтернативні підходи. Верифікація результатів забезпечує здатність перевіряти достовірність

отриманих висновків, критично оцінювати використані дані та здійснювати їх повторну інтерпретацію за наявності нової інформації.

Для реалізації такого підходу доцільним є впровадження відповідних методичних елементів:

- формування аналітичного скептицизму через роботу з доказами. Здобувачі мають опанувати навички оцінки аудиторських доказів не як статичних констатацій фактів, а як динамічних об'єктів, що потребують перевірки на доречність (relevance) та надійність (reliability). Це передбачає перехід від простого «звіряння цифр» до аналізу джерел їхнього походження, виявлення потенційних конфліктів інтересів та розпізнавання ознак маніпулювання звітністю (earning management);

- впровадження адаптивного кейс-методу (Problem-Based Learning). На відміну від стандартних розрахункових задач, де існує єдина правильна відповідь, навчання на основі проблемних ситуацій передбачає роботу з неповними або суперечливими даними. Аналіз реальних господарських кейсів дозволяє здобувачам самостійно оцінювати наслідки різних сценаріїв розвитку подій, аргументувати вибір конкретного методу обліку, виходячи з економічної сутності операції, а не лише формальних вимог інструкцій;

- розвиток рефлексивних навичок і здатності до усвідомлення когнітивних упереджень. Важливим є формування вміння критично оцінювати власні припущення, зокрема схильність до підтвердження попередньо сформованої позиції (confirmation bias) або надмірну довіру до результатів автоматизованих систем. Усвідомлення впливу суб'єктивних чинників на прийняття рішень, зокрема при визначенні податкових зобов'язань чи оцінці безперервності діяльності підприємства, є необхідною умовою забезпечення об'єктивності та професійної етики.

- трансформація ролі викладача в освітньому процесі. Викладач виступає не лише джерелом знань, а й організатором аналітичної діяльності здобувачів, модератором дискусії та наставником у процесі формування професійного мислення. Його завданням є стимулювання аргументованого аналізу, зіставлення альтернативних підходів, постановка проблемних запитань та формування здатності здобувачів до самостійного обґрунтування висновків.

Таким чином, інтеграція підходів критичного мислення у підготовку здобувачів за спеціальністю «Облік і оподаткування» є необхідною умовою модернізації освітнього процесу та підвищення якості професійної підготовки. Запропоновані методичні підходи сприяють формуванню здатності до професійного судження, аналітичного мислення та прийняття обґрунтованих рішень, що відповідає сучасним вимогам розвитку обліково-аналітичної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Bongcales, T. E., Balunan, A., Igot, L., Laude, J. M., Mojados, J. J., & Uy, K. J. (2022). Auditors' Professional Skepticism and Its Relationship with Their

Thinking Styles. Recoletos Multidisciplinary Research Journal. Vol. 10(2). P. 1–17. <https://doi.org/10.32871/rmrj2210.02.04>.

2. Pedraja-Rejas, L., & Rodríguez Cisterna, C. (2023). Desarrollo de habilidades del pensamiento crítico en educación universitaria: Una revisión sistemática. Revista De Ciencias Sociales. Vol. 29(3). P. 494-516. <https://doi.org/10.31876/rcs.v29i3.40733>.

3. Wolcott, S. K., & Sargent, M. J. (2021). Critical thinking in accounting education: status and call to action. Journal of Accounting Education. Vol. 56. <https://doi.org/10.1016/j.jaccedu.2021.100731>.

МАГОПЕЦЬ Сергій Олександрович

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

У сучасних умовах розвитку сфери автомобільного транспорту, що характеризується ускладненням технічних систем, підвищенням вимог до безпеки та ефективності їх функціонування, зростає значення якісної професійної підготовки фахівців. Традиційні підходи до навчання, орієнтовані переважно на відтворення знань, виявляються недостатніми в умовах швидких технологічних змін, невизначеності та зростаючих інформаційних потоків.

Сучасний фахівець у сфері автомобільного транспорту повинен не лише володіти ґрунтовними технічними знаннями, а й бути здатним до їх критичного осмислення, аналізу складних професійних ситуацій та прийняття обґрунтованих рішень. Актуальність формування критичного мислення посилюється в умовах цифровізації, яка супроводжується впровадженням інтелектуальних транспортних систем, сучасних засобів діагностики та автоматизованих систем обробки даних. За таких умов зростає роль здатності майбутніх фахівців працювати з великими обсягами інформації, оцінювати її достовірність, виявляти ризики та приймати рішення на основі комплексного аналізу.

У цьому контексті критичне мислення в академічному середовищі виступає як фундаментальна основа підготовки фахівців автомобільного транспорту, здатних ефективно діяти в умовах сучасних технологічних і професійних викликів.

Узагальнення положень спеціалізованих джерел [1; 2] дозволяє визначити критичне мислення у підготовці фахівців автомобільного транспорту як здатність до системного аналізу технічних, експлуатаційних і організаційних даних для обґрунтованого прийняття професійних рішень. Його формування в академічному середовищі передбачає розвиток умінь інтерпретувати отримані

critical thinking of education seekers in the process of learning a foreign language	Формування критичного мислення здобувачів освіти у процесі навчання іноземної мови	
Svitlana Lazarenko TBLT as an effective approach to teaching students how to translate English-language legal terminology	Лазаренко Світлана TBLT як ефективний підхід до навчання студентів перекладу англomовної юридично спрямованої термінології	207
Oleksandr Leonov Formation of critical thinking in the conditions of cognitive influence of the latest technologies	Леонов Олександр Формування критичного мислення в умовах когнітивного впливу новітніх технологій	209
Alla Lisohor Critical thinking as a meta-competence in design education: the role of project-based learning (pbl)	Лісогор Алла Критичне мислення як метакомпетентність в освіті з дизайну: роль проектного навчання (pbl)	211
Iryna Lopatynska Developing critical thinking while learning a foreign language for professional guidance	Лопатинська Ірина Формування критичного мислення під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням	214
Liubov Luchkina-Zahorodnia Formation of critical thinking during the study of language courses by students of pedagogical institutions of higher education	Лучкіна-Загородня Любов Формування критичного мислення під час вивчення мовних курсів студентами педагогічних закладів вищої освіти	218
Olena Mahopets Integration of critical thinking approaches into the educational process of preparing applicants for the specialty "accounting and taxation"	Магопець Олена Інтеграція підходів критичного мислення в освітній процес підготовки здобувачів за спеціальністю «облік і оподаткування»	220
Serhii Mahopets Critical thinking in an academic environment as the basis for professional training of road transport specialists	Магопець Сергій Критичне мислення в академічному середовищі як основа професійної підготовки фахівців автомобільного транспорту	223